

«La Svizra ei miu labor, miu atelier»

Sper la fiasta dil marcau ei stau a Glion era il simposi da reflexiun «Stad da Glion», igl «Ilanzer Sommer». En quei connex ei Uolf Candrian, il promotur regional dalla Lia Rumantscha, ius cuagl autur russ Michail Schischkin tras las streglias. En sia patria seigi la sclavaria aunc buca dumignada, ha el confidau silla spassegiada.

Michail Schischkin ed Uolf Candrian durant la spassegiada.

FOTO AUGUSTIN BEELI

AUGUSTIN BEELI/FMR

«Cu jeu sun vegnius 1995 en Svizra, savevel jeu buca capir che schi biaras mentalitads, lungatgs e culturas sappien viver en ina tiara schi pintga, senza che negin sescogna», ha Michail Schischkin raquintau zacu all'entschatta dalla spassegiada cun Uolf Candrian. Rodund 30 persunas han accumpignau els, tuts equipai cun uregliers, aschia ch'els han saviu suandar e tedlar il discuors senza ramurs dil traffic.

Far enclin per avanzas

Dil biro regional dalla Lia Rumantscha el marcau vegl ha la spassegiada menau sin vias e streglias da Glion. Gl'autur russ viva ussa prest 30 onns en Svizra. Dapi che la Russia ha attaccu l'Ucraina sedosta e s'exprima el activamein encunter il reschim russ. «Sch'ins vul buca seschar degradar e sehumiliar, ston ins batter e cumbatter», ei sia motivaziun. Schischkin ei persuadius che tut ils pievels, era il russ, vegnien a scuvierer ed anflar in gi la democrazia. Il pievel da sia patria enonuschi numnadamein mo il sistem politic autocratic, ei seigi nuot auter ch'ina sclavaria. «Sche ti vul avanzar e far carriera, stos ti far enclin», circumscriba el la mentalitad che regia en sia patria.

La Svizra vesa Michail Schischkin sco siu labor, siu atelier. «Per mes affons ei la Svizra ina patria. Mia ei denton la Russia», ha el radiu e puntau: «Sche nus discurren da patriotissem, vesel jeu che la Russia ei ina tiara dil cuschen-tar, zuppentar ed obedir. Per buca vegnir denunzius fan ins il meglier da quescher, ni il cuntrari, d'uorlar culs lufs», ha Schischkin manegiau. Siu pievel hagi negins dretgs, ei vali in sistem sco avon 8000 onns. Silla spassegiada cun Uolf Candrian a Glion ha el tratg ina conclusiun petra: «Mias regurdientschas ein en ina tiara ch'exista buca pli», ha in dils pli famus auturs russ concediu.

In dils pli enonuschents

Michail Pawlowitsch Schischkin ei naschius ils 18 da schaner 1961 a Moskau ed era carschius si ella metropola. El ei in dils pli productivs auturs russ e sias ovras ein vegnidadas transladas en pli che 30 lungatgs. Ses romans «Venushaar» e «Die Eroberung von Ismail» s'audan tiels classichers dalla litteratura contemporana. Schischkin ha retschiert ils impurtonts premis litterars russ ed internaziunals. En Russia han ins inscenau tut ses romans e mussau quels en teaters a Moskau e St. Petersburg. Michail Schischkin ei buca in fugitiv. El ei vegnius 1995 en Svizra cun sia dunna svizra ed ha el priu domicil a Turitg. Oz viva el a Kleinlützel, in vitget el cantun Solothurn. (fmr/abc)

Regurdientscha musicala da Urban Affentranger

La sonda vargada ei resunau il tierz concert d'orglas ella claustra a Mustér. Il plural stat, perquei ch'ei dat duas orglas ella baselgia claustrala. Quellas ein vegnidadas sunadas dils participonts dil cuors d'organists, il qual Wolfgang Sieber organisescha mintg'onn a Mustér. In vast publicum ha assistiu al manifest musical.

PAUL DUFF/FMR

Wolfgang Sieber s'engascha sco promotur da giuvens musicists e musicistas. El accentuescha ch'els cuors da sunar orgla seigien per ils participonts e participontas da multifara valeta. Cun sia moda pedagogica porta Wolfgang Sieber ils scolars e scolaras sin nivels pli aults e lai participar els all'experientscha da siu profund fundus musical. «En nies miez sesanflan musicists da differents nivels, els emperdan in da l'auter ed era igl aspect social vegn integras ella sentupada pedagogica.»

Assister ad ina cuorta sequenza d'instrucziun da Wolfgang Sieber cun in scolar demuossa sia metodica. Cun empatia accumpogna el igl organist e dat impuls per capir ed interpretar la musica. Ses maletgs e las metafras fan il cuntegn palpaveils: «La melodia che sortescha digl entir spectrum musical ei sco la singula flur el matg.» Ils participonts e las participontas dils dis d'orgla ein plein laud da lur experientscha. «Nus essan aschidadir «Wiederholungstäter», perquei che nus vegnin regularmeins cheu a Mustér el cuors da meister», di Thomas Haubrich, in participont che vegn onn per onn a Mustér.

Spectrum musical dil vargau e dil present

Sco entrada al concert resuna il Menuet gothique da Léon Boëlmann cun gronda pumpa, sunaus sin las duas orglas dalla baselgia. Duas ulteriuras ovras dil baroc resunan dall'orgla pintga el chor baselgia.

Clar, linear e fin tuna la musica veglia sunada sco d'in pign orchester dil temps baroc. Ils organists franzos César Franck e Charles-Marie Widor han slargiau las orglas cun registers, ils quals corispundan allas formaziuns dils orchesters romantics. L'ovra «Bénédiction Nuptiale» da Camille Saint-Saëns ha accentuau la color orchestrala dalla orgla gronda. L'improvizaziun musicala da Thomas Haubrich ha terminau il concert. El ha dau a tuts pusseivels instruments els registers dall'orgla il flad da resunar. Aschia ha l'articulaziun da siu sunar realisau ina atmosfera apartia cun ina finiziun furiosa en in patos musical.

Pro memoria da pader Urban

L'ovra da pader Urban Affentranger (1944–2023) ei stada el centrum dil concert. Sieber ha iniziua las treis parts cun la frasa «Dorische Fantasie». Fina musica tradescha la veta monastica da pader Urban. Sias improvizaziuns da finezia enonuschan quels carstgauns che han udiu il pader sunond l'orgla en baselgia da Nossadunna a Mustér. Suandau ei ina debatta numnada «Tocatta» ch'interpretescha in discuors cun plirs meins divergents. Sieber cumpareglia tala part cun la musica da Gion Antoni Derungs. La part finala «Hymnus» resplesca la ruasseivladad, il carisma da pader Urban e lai cumparer sia persuna a tuts che han enonuschiu el. Sia dignitad, sia personalitad migeivla ei d'enonuscher els tuns che han l'affinitad digl accumpignament dils psalms e las oraziuns claustrals.

Wolfgang Sieber, Noah Ambord, Dina Sommerhalder, Anna Demmerer e Thomas Haubrich (da sen.).

Noah Ambord survegn instrucziun individuala da Wolfgang Sieber.

FOTOS PAUL DUFF

SURSAISSA MUNDAUN

Interpresa ha surpriu direcziun da scola

La scola Sursaiassa Mundaun ha midau a cuorta vosta la direcziun. Ad interim surpren l'interpresa da cussegliaziun squola.ch il menaschi. Sin damonda dad RTR ha la cumissiun dalla scola buca saviu dir per raschuns dalla protecziun da datas il motiv, daco ch'ei ha dau cuort avon l'entschatta digl onn da scola ina midada. L'anteriura meinascola ha medemamein buca vuliu prender posiziun en caussa. Demai che la cumissiun haveva demissiuonau, ha la suprastanza communal elegiu dacuort ina nova per la legislatura 2024–2027. (rtr/fmr)

VAL STUSSAVGIA

Ditg han utschals da rapina sco ils crivels giu in renum nausch.

FOTO ANDREAS KOFLER

Excursiun d'utschals da rapina

Utschals da rapina ein buca adina stai populars e cumbattan per part aunc oz cun lur renum nausch. El sistem dalla biodiversitad han denton era els ina rolla impurtanta.

Duront l'excursiun da Faszinatur «Utschals da rapina ella muntogna» san ils participonts e las participontas dil viadi a pei dad otg kilometers render pli attent lur sguard, encurir sut direcziun professionala ils differents utschals da rapina e scuvrir dapli davart lur cumportament.

L'excursiun ha liug igl 1. da settember ed entscheiva allas 9.15 (ni suenter l'arrivada digl auto da posta) ella Val Stussavgia tier la fermada digl auto da posta Thalkirch, veglia posta. In'annunzia per l'excursiun ei necessaria tochen gievgia, ils 29 d'uost 2024 avon las 17.00 per telefon (081 630 60 16) ni per e-mail sin info@safiental.ch.

Ulteriuras infurmaziuns davart l'excursiun Faszinatur «Utschals da rapina ella muntogna» anflais Vus online sin la pagina safiental.ch/faszinatur.